

Astrid Aven Thiren

Barnevernspedagogens første møte med voldsutsatte barn

The child welfare workers first meeting with children affected by violence

Bacheloroppgave i Barnevernspedagog

Veileder: Kristin Horneman

Mai 2022

Astrid Aven Thiren

Barnevernspedagogens første møte med voldsutsatte barn

The child welfare workers first meeting with children affected by violence

Bacheloroppgave i Barnevernspedagog
Veileder: Kristin Horneman
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Jeg vil bruke denne siden til å takke:

Mamma, for å hjelpe meg med gjennomlesing og veldig trengt emosjonell støtte.

Pappa, for telefonsamtalene som gir meg et lite pust i bakken.

Mannen min, for å alltid sørge for at jeg har mat i magen og et glass pepsi max ved min side.

Sønnen min, for å gi meg påfyll av energi og glede.

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven er basert på problemstillingen: *Hvordan kan barnevernspedagogen møte barn som er blitt utsatt for vold på en slik måte at barnet føler seg ivaretatt?* Målet med oppgaven har vært å belyse hvilke momenter det er viktig å ha med seg i det første møtet med barn og unge som er utsatt for vold og overgrep i nære relasjoner. For å belyse sentrale temaer til problemstillingen har jeg i oppgaven presentert teorier om hvilke konsekvenser vold kan medføre for barnet, samt satt søkelys på hvordan barnevernspedagogen burde tenke og handle i det første møtet med barnet. Drøftingen illustrerer hvordan kunnskap om barnets vansker etter gjentatte volds- eller overgrepsepisoder er nødvendig for å skape forståelse for barnets smerteuttrykk, men også for å finne de rette momentene for å møte barnet på en ivaretagende måte.

Avslutningsvis har jeg, ved hjelp av figurer, oppsummert hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner kan ha for barnet, samt hvilke momenter det er viktig å ha med seg i det første møtet med voldsutsatte barn. Barnet er grunnleggende avhengig av den tette relasjonelle tilknytningen til sine primære omsorgspersoner. Et brudd på en slik tilknytning, samt gjentakende hendelser av vold eller seksuelle overgrep, kan blant annet medføre at barnet får et underutviklet reguleringssystem, hypersensitivt nervesystem, samt lever i en kronisk stresstilstand. De momentene barnevernspedagogen burde ha med seg i møte med voldsutsatte barn er, blant annet, å gi rom for barnets smerteuttrykk, tilpasse samtalen til barnets alder, situasjon og modenhetsnivå, samt å trygge barnet i at ingenting av det som nå har skjedd er barnets feil.

Abstract

This bachelor thesis is based on the research question: *In what way could a child welfare worker approach a child whose been experiencing violence, to ensure that the child feel safeguarded?*

The purpose of the thesis is to shed light on which considerations are important in the initial meeting, with children who have been a victim of violence and sexual abuse in close relationships. I have presented theories considering the consequences of violence towards children, as well as how the child welfare worker should appear in the first meeting with a child. The discussion explains how knowledge about difficulties that children experience, following violent- or abusive episodes, are necessary to create understanding regarding pain expressions in children, and to identify the best considerations for safeguarding the child.

The closing segment of the thesis uses figures to illustrate the consequences of violence, and the considerations that are important in the first meeting with the child. The child is fundamentally dependent on the close relational attachment with their primary caregivers. A discontinuation of relational attachment, combined with repeated episodes of violent and sexual abuse, may, among other, cause an underdeveloped regulation system, hypersensitive nervous system and may force to live in state of chronic stress. The considerations that the child welfare worker should bring in the meeting with children exposed to violence is, among others, to give room for the child's pain expressions, adjust the conversation to the child's age, situation and maturity level, and consolidate the child that nothing of what has happened is the child's fault.

Innholdsfortegnelse

1.0	Valg av tema	5
1.1	Hvorfor er problemstillingen barnevernfaglig relevant?	5
1.2	Avgrensning og mål med oppgaven	8
1.3	Begrepsavklaring	9
2.0	Metode	12
2.1	Fremgangsmåte	13
2.2	Kildekritikk	14
2.3	Forforståelse	14
3.0	Konsekvenser av vold	16
3.1	Tilknytningsteori	16
3.2	Mary Ainsworth - Fremmedsituasjonen	17
3.3	Relasjon som en emosjonell nødvendighet	18
3.4	Utviklingstraumer og behov	19
3.5	Den tredelte hjernen og nøkkelknippet som klirrer	21
3.6	Sosialkonstruktivismen og foreldres makt	22
4.0	Barnevernspedagogens forståelsesramme	23
4.1	De tre grunnpilarene i traumebevisst omsorg	23
4.2	DCM - Den dialogiske samtalemotoden	25
5.0	Hvordan kan vi sørge for at barnet føler seg ivaretatt?	26
5.1	Opplevelse av trygghet	27
5.2	Å gi barnet informasjon	28
5.3	Informasjonsinnhenting	29
5.4	Barnets lojalitet	30
6.0	Avslutning	31
7.0	Kildehenvisning	33

1.0 Valg av tema

Sommeren før jeg begynte andre året på videregående fikk foreldrene mine et ekstra ansvar for en jeg er oppvokst med. Da hun var under ett år ble hun fraktet fra Sierra Leone til Norge og endte opp med å bo hos en som utsatte henne for fysisk og psykisk vold til hun var rundt 3 år. Hun ble etter dette plassert i en fosterfamilie, som senere i ungdomsårene utsatte henne for psykisk vold. Vi har vært venner siden barnehagen og da hun kom til meg sommeren 2014, og fortalte at barnevernet vil ta henne ut fra fosterfamilien sin, bestemte jeg meg fort for at her måtte vi hjelpe til. I løpet av de siste åtte årene som hun har bodd hos oss, og vært en del av familien vår, har jeg vært vitne til og måttet håndtert flere ulike smerteuttrykk. Jeg har i flere timer av gangen, både på dagtid og midt på natten, måttet håndtert angstanfall og tankekaos ute av kontroll. Når jeg som tenåring har vært med på håndteringen av slike smerteuttrykk, har det ført til mange refleksjoner og googlesøk om hvordan man skal møte personer som er blitt utsatt for vold og alvorlig omsorgssvikt. Jeg har i senere tid, gjennom utdanningen min, lært ulike teorier om hvorfor slike smerteuttrykk oppstår og hvordan å håndtere vanskelige samtaler, noe som har vært veldig nyttig.

Med bakgrunn i temaet «vold i nære relasjoner» og mine erfaringer har jeg valgt problemstillingen:

Hvordan kan barnevernspedagogen møte barn som er blitt utsatt for vold på en slik måte at barnet føler seg ivaretatt?

1.1 Hvorfor er problemstillingen barnevernfaglig relevant?

For de aller fleste barn er hjemmet et trygt sted å vokse opp, men for enkelte i samfunnet er det ikke slik. I en rapport fra 2019 (Hafstad og Augusti, 2019), som omhandler ungdoms erfaring med vold og overgrep i barndommen, kommer det frem at 10% har opplevd gjentatt fysisk vold. Rapporten viser også at 20% av ungdommene har opplevd gjentatte tilfeller av psykiske krenkelser, og 4% rapporterte om gjentatte seksuelle overgrep fra en voksen. Vold i nære relasjoner gjør at det mest naturlige stedet barn skal kunne føle seg ivaretatt og elsket ikke

lengre eksisterer. Dette bryter i barnets stabilitet og trygghet, noe som kan skape langvarige smerteuttrykk. I samme rapport kommer det frem at 56% av ungdommene som rapporterte om fysisk vold i hjemmet og 44% av de som rapporterte om seksuelle overgrep fra en voksen ikke har fortalt noen om dette. Det er vanskelig å avdekke hva som skjer «bak lukkede dører» og med bakgrunn i NKVTS sin rapport kan det tyde på at mange barn lever i en kritisk livssituasjon over lengre tid.

1.1.1 Koronapandemien - Barneverntjenesten

De siste 2 årene har samfunnet vært preget av koronapandemien. Dette har ført til at flere familier har blitt isolert fra samfunnet. NOVA sitt notat *Barnevern i krisetid* (Tveito, 2021) viser til at flere tjenester hadde erfaring med underrapportering av vold og seksuelle overgrep, samt at terskelen for å be om hjelp var høyere under koronapandemien. Underrapporteringen tyder på å være en direkte konsekvens av samfunnets nedstenging. Familier ble mer eller mindre isolert fra samfunnet, samt at de naturlige varslere; skole, barnehage, politi og fritidsklubber, ikke lenger fikk muligheten til å bruke tid med barna, for å se og høre hvordan de faktisk har det.

1.1.2 Nasjonale satsinger og barneverntjenestens rolle

De siste 20 årene har det vært en rekke nasjonale satsinger for å forhindre vold i nære relasjoner. I den siste handlingsplanen *Frihet fra vold*, som skal vare fra 2021 – 2024, kommer det tydelig frem at «Barn og voksne skal ikke leve i utrygghet i sine egne hjem i frykt for personer de i utgangspunktet anser som sine nærmeste» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021).

I 2007 åpnet det første av Statens Barnehus. I dag finnes det 11 barnehus spredt rundt om i Norge. Statens barnehus er blant annet, «et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse» (Statens barnehus, 2022).

Det ble videre vedtatt av Stortinget våren 2017 at man skulle de neste fire årene jobbe etter en forpliktende opptrappingsplan med mål om å «reducere forekomsten av vold i nære relasjoner

samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep» (Prop. 12 s, (2016-2017), s. 8). Handlingsplanen, *Frihet fra Vold*, som nevnes innledningsvis i kapittel 1.1.2, er en oppfølging og videreutvikling av denne opptrappingsplanen. Den første opptrappingsplanen ble kalt *Et liv uten vold* og varte fra 2014 – 2017. Opptrappingsplanene har hatt noe ulikt innhold, men alle har hovedsakelig jobbet for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner. I opptrappingsplanen som gjelder i dag har de en rekke tiltak, som blant annet skal bidra til å styrke barnevernets kompetanse om vold og overgrep, samt bidra til at barn og unge medvirker i arbeidet mot vold og overgrep.

Barnevernet har en sentral rolle i å sikre at barn og unge ikke lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Det er derfor svært relevant for barnevernet å ha kjennskap til de ulike handlingsplanene mot vold i nære relasjoner.

Barnevernlovens formål er som følger:

«Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår».

(Barnevernloven, 1992)

De nasjonale satsingene som er gjort de siste 20 årene, samt barneverntjenestens mandat, gir en tydelig pekepinn på at barneverntjenesten må prioritere deres håndtering av barn og unge som blir utsatt for vold og overgrep. Men, det gir også en tydelig pekepinn på at barnevernet ikke kan stå i dette samfunnsproblemet alene. Fra 1. august 2022 trer det i kraft en samarbeidsbestemmelse i 14 velferdstjenestelover, der formålet er å styrke oppfølgingen av utsatte barn, unge og deres familier (Endringslov til velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator), 2021)

Når en skoleklasse på 30 stykker kan inneholde seks som har opplevd psykisk vold og tre som har opplevd alvorlig fysisk vold er det viktig å vite hvordan man skal håndtere de barna det gjelder på en god, trygg og omsorgsfull måte. Når en akutt hendelse oppstår, har man som oftest

kort tid til å lese seg opp på håndteringen av saken. Barneverntjenesten må derfor vite hvilke momenter og kunnskap det er viktig å ha med seg inn i samtalen med utsatte barn og unge. Dette håper jeg denne oppgaven kan hjelpe med.

1.2 Avgrensning og mål med oppgaven

For å sikre at man ivaretar barnet på en god måte og møter det i henhold til barnevernlovens formål, med trygghet, kjærlighet og forståelse, er det viktig å ha kunnskap om hvilke konsekvenser vold kan ha for barn. Det er først når forståelsen av konsekvensene og barnets indre prosesser er til stede, at man kan sikre en god tilnærming, gode vurderinger og kvalitet i arbeidet (Kvelling, 2010).

Jeg ønsker å se nærmere på to hovedområder:

1. Barnet – og hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner har for barnet.
2. Barnevernspedagogen – og hvilke momenter det er viktig å ha med seg i det første møte med barnet.

Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å gjelde barn som blir utsatt for vold og/eller seksuelle overgrep i nære relasjoner, og kommer til å fokusere på det første møtet med barnet. Jeg kommer derfor ikke til å legge vekt på tiltak man kan sette i gang, dvs. henvisning til BUP og omplassering. Når jeg sier «det første møtet», mener jeg fra man møter barnet for første gang, til man sender han eller hun videre.

Jeg har valgt å avgrense oppgaven til «det første møtet», da jeg personlig synes dette er et kritisk punkt i om barnet føler seg trygg nok til å fortelle om vold og overgrep. Forandringsfabrikken har i boken *Klokheter om vold og overgrep* (Sanner, 2020) lagt frem to hovedårsaker til at barn, som er utsatt for vold og overgrep, ikke får den hjelpen de trenger for å få et bedre liv:

- Mange barn går lenge uten å få mulighet til å fortelle om det til en voksen i det offentlige
- Mange barn som forteller om vold eller overgrep, blir møtt på måter som oppleves som utrygge.

Etter personlige erfaringer, med min ekstrasøster, har det også for henne vært avgjørende hvordan barneverntjenesten i det første møtet trygget henne og snakket med henne. Jeg har derfor blitt nysgjerrig på dette, og funnet at det er behov for konkrete retningslinjer for hvordan man skal møte barnet.

Det kunne vært interessant å sett nærmere på hvordan man tidligere kan oppdage barn som blir utsatt for vold, samt se på hvilke risikofaktorer omsorgspersoner som utøver vold innehar, for å kunne forebygge hendelsene. Denne nysgjerrigheten grunner i de nye kravene om forebyggende arbeid og tverrprofesjonelt samarbeid. Men, på grunn av oppgavens omfang har jeg valgt å ikke gå inn på det.

Målet med oppgaven er å belyse hvilke momenter det er viktig å ha med seg i det første møtet med barn og unge som er utsatt for vold og overgrep. Jeg ønsker hovedsakelig å fokusere på barnevernspedagogens kroppsspråk, kommunikasjon og samspillet mellom barnevernspedagogen og barnet. Jeg kommer gjennom oppgaven til å både bruke begrepet «barnevernspedagogen» og «barneverntjenesten». Dette grunner i tanken om at barnevernspedagogen utøver sitt arbeid og mandat som ansatt i barneverntjenesten. Det er også med på å skape variasjon og bedre flyt i teksten.

1.3 Begrepsavklaring

1.3.1 Vold

Vold er et kjent begrep for de aller fleste, og mange forbinder det med direkte fysiske handlinger som slag og spark. Denne forståelsen av at vold bare eksisterer i fysiske handlinger er i dag for snever og utdatert. Vold fremkommer også i psykiske krenkelser og seksuelle handlinger. Jeg har derfor valgt å basere min forståelse av vold på verdens helseorganisasjon (WHO) sin definisjon, som tilsier at vold er:

«tilsiktet bruk av fysisk kraft eller makt, faktisk eller ved hjelp av trusler, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller mot en gruppe eller et samfunn, som enten resulterer i eller har stor

sannsynlighet for å resultere i fysisk skade, død, psykologisk skade, feilutvikling eller deprivasjon».

(Krug et al. 2002).

1.3.1.1 Fysisk vold

I Per Isdals bok, *Meningen med volden*, definerer han fysisk vold til å være «... enhver form for fysisk makt som gjennom at den smerter, skader, skremmer og krenker, påvirker et annet menneske til å slutte å gjøre noe det vil eller gjøre noe mot sin vilje.» (2000).

I forbindelse med min problemstilling er det relevant å se på hvilke former for fysisk vold det utøves mot barn. Her er et viktig, og mye omdiskutert, aspekt: oppdragervold. Murray Starus (2001), en amerikansk professor i sosiologi, definerer oppdragervold som:

“...the use of physical force with the intension of causing a child to experience pain but not injury for the purpose of correction or control of the child’s behaviour.”

I Norge er det ikke under noen omstendigheter lovlig å utøve vold mot barn, selv ikke i oppdragelsesøyemed. Straus er kjent for sin forskning på familievold, vold i nære relasjoner, samt effekten oppdragervold har på foreldre-barn-relasjonen. I andre land, eksempelvis USA er oppdragervold langt mer vanlig og har ikke et like strengt lovverk på utøvelsen av vold mot barn. Et slikt syn på oppdragelse gjør at man, i barneverntjenestens arbeid, møter på foreldre som utsetter barna sine for fysisk avstraffelse som oppdragelsesmetode.

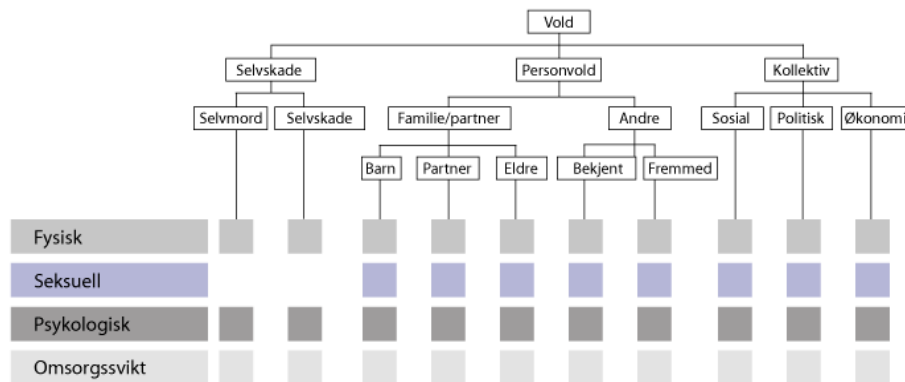
1.3.1.2 Psykisk vold

Bufdir definerer psykisk vold som:

«negative eller fiendtlige holdninger eller handlinger, uten bruk av fysisk makt, som kan gi den utsatte en følelse av frykt, avmakt, skyld, skam, mindreverd, fortvilelse eller en grunnleggende følelse av å ikke være ønsket og elsket».

Marie-France Hirigoyen (2002) definerer psykisk vold i sin bok, *Hverdagens skjulte ondskap*, som destruktive handlinger som forekommer gjentatte ganger over tid. Hirigoyen mener at alle kan ha destruktive handlinger rettet mot hverandre, men at det er den gjentakende atferden, ydmykelsen, trakasseringen, samt mangelen på empati, som over tid vil skade en person (Hirigoyen, 2002)

Figur 1 viser WHO's «Typology of violence», der det er skissert ulike relasjoner hvor vold kan oppstå, samt hvilke voldshandlinger som kan forekomme i de ulike relasjonene.

Figur 1. Krug, E. G, Dahlberg L. L, Mercy, J. A., Zwi, A. B. og Lozano, R. (2002). *A typology of violence*. Tilgjengelig fra: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf;jsessionid=42AEF5E909DEFB5639F96BD5942F6D9D?sequence=1 (Hentet: 08. mai 2022)

1.3.2 Seksuelle overgrep

I en studie gjort av NKVTS (Thoresen og Hjemdal, 2014) sees seksuelle overgrep på som et overordnet begrep som er ment å dekke alle former for seksuelle krenkelser. Dette kan være beføling, masturbasjon, forsøk på og gjennomført penetrasjon med penis, fingre eller gjenstand.

I straffelovens kapittel 26 Seksuallovbrudd (2005), gis det klare rammer for hvilke følger ulike seksuelle overgrep har. Her nevnes det blant annet voldtekt, incest og seksuelt krenkende atferd.

NHI sin definisjon rommer ikke seksuelt krenkende atferd, men ifølge straffeloven sees dette også på som et seksuallovbrudd, og kan derfor, etter lov, defineres som et seksuelt overgrep.

1.3.3 Barn

Barn regnes etter barneloven (1981) som alle under 18 år. Foreldre har derfor en plikt til å forsørge barnet og bidra til barnets utdanning frem til det er fylte 18 år, og i noen tilfeller lengre. FNs barnekonvensjon artikkel 1 (menneskerettsloven, 1989) definerer barn som «ethvert menneske under 18 år, hvis ikke barnet blir myndig tidligere etter den lovgivning som gjelder for barnet».

1.3.4 Nære relasjoner

I straffeloven §282 Mishandling i nære relasjoner (2005), er nære relasjoner tenkt som:

- Sin nåværende eller tidligere ektefelle/samboer
- Sin nåværende eller tidligere ektefelles/samboers slektning i rett nedstigende linje
- Sin slektning i rett oppstigende linje
- Noen i sin husstand
- Noen i sin omsorg

Nære relasjoner er i denne teksten tenkt som relasjonen mellom barnet og den voksne som har det daglige ansvaret og omsorgen for barnet. Dette kan tenkes å være foreldre eller andre omsorgspersoner. Jeg kommer hovedsakelig til å bruke «omsorgsperson» videre i teksten, da dette begrepet også kan romme andre voksenpersoner som har det daglige ansvaret for barnet.

2.0 Metode

«Metode forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap» (Dalland, 2007) Dalland skriver videre at «metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke». Denne bacheloroppgaven er en litteraturstudie og jeg har derfor valgt å ta for meg allerede utført forskning, samt kjente teorier, for å bygge opp, drøfte og reflektere rundt

problemstillingen jeg har valgt. Jeg kommer i dette kapitlet til å presentere fremgangsmåten jeg har brukt for å finne informasjon til oppgaven, kildekritikk og min forforståelse.

2.1 Fremgangsmåte

Før jeg startet å skrive på oppgaven bestemte jeg meg for å innhente mest mulig pålitelig informasjon. Søkeordene jeg hovedsakelig har brukt er «vold i nære relasjoner», «vold barn», «barnevernet», «statistikk», «fysisk og psykisk vold» og «konsekvenser av vold». Søkemotorene jeg brukte var oria.no, «google scholar», idunn.no, google og fonteneforskning. Andre nettsider jeg tok i bruk for å finne ulike statistikker og rapporter på vold i nære relasjoner var SSB, Bufdir, regjeringen sine sider og NKVTS sine sider. Jeg gikk også systematisk gjennom alle relevante lærebøker fra studietiden, i håp om å finne teorier og forskning på vold i nære relasjoner.

Jeg fant mye god informasjon gjennom «google scholar» og lærebøkene fra studietiden. Lærebøkene refererte ofte tilbake til samme forskningsprosjekter og forfattere, noe som gjorde at et flertall av kildene jeg endte opp med å bruke gjennom teksten har høy troverdighet. Google scholar var også svært nyttig, da man fikk opp flere artikler fra fonteneforskning.no, idunn.no, samt andre relevante nettsider og forskningsrapporter.

Informasjonsinnhentingene resulterte i at jeg valgt å dele teoridelen inn i to hovedkapittel, som begge bygger på ulik forskning og teori:

- 3.0 Konsekvenser av vold
- 4.0 Barnevernspedagogens forståelsesramme

I Kapittel 3.0 «Konsekvenser av vold» ser vi nærmere på barnet, og har derfor hovedsakelig fokusert på teorier om tilknytning, utviklingstraumer og behov, den tredelte hjernen, og sosialkonstruktivisme og foreldrenes makt. Kapittel 4.0 «Barnevernspedagogens forståelsesramme» tar for seg «hjelperen» og hvordan hjelperen kan møte barnet på en god måte. Dette gjøres ved å presentere Howard Baths tre grunnpillarer for traumebevisst omsorg, da hovedsakelig som en forståelsesramme, for så å presentere Den dialogiske samtalemotoden.

Rapportene jeg har sett mest på er UngVold 2015, NKVTS sin rapport fra 2019 (UEVO-studiet), samt NOVA sitt notat *Barnevern i krisetid*.

2.2 Kildekritikk

«Kildekritikk betyr å vurdere og karakterisere den litteraturen som er benyttet» (Dalland, 2007).

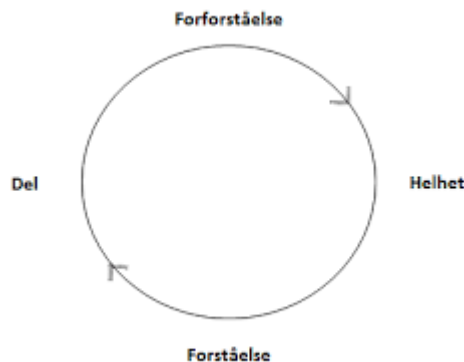
Under bachelorskrivingen har jeg hatt en kontinuerlig vurdering av kildene jeg har valgt å ta i bruk. I en litteraturstudie møter man ofte på sekundærkilder som henviser til primærkilder. Gjennom oppgaveskrivingen ser jeg at flere sekundærkilder henviser tilbake til de samme primærkildene. Jeg har derfor prøvd å til enhver tid gå tilbake til primærkilden for å ta i bruk denne. At flere forfattere har henvist til samme kilde gir også en pekepinn på hvor pålitelig primærkilden er.

Det har vært viktig for meg å finne så ny og pålitelig statistikk og forskning som mulig. Jeg har derfor valgt ut et knippe rapporter fra anerkjente organisasjoner til å ha med i oppgaven. Når vi kommer til teoridelen og drøftingen, vil man se at jeg hovedsakelig har basert refleksjonene og drøftingen på eldre teorier gjort av anerkjente filosofer og teoretikere, da jeg anser resultatet av forskningen de har utført til å fremdeles være gjeldende i dag. Videre er det viktig å poengtere at barneverntjenesten har endret seg mye de siste årene, da spesielt med fornyingen av barnevernloven i 2018, samt nå i 2022/23. Dette gjør at man må se på eldre statistikk og forskning med et kritisk blikk.

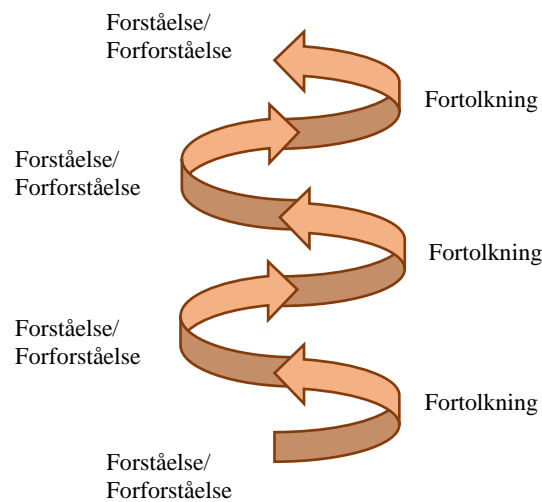
2.3 Forforståelse

Når man skal forske, eller i dette tilfellet svare på en problemstilling, har man alltid med seg en forforståelse. En forforståelse er basert på ens tanker, følelser, kunnskap og inntrykk, og må i utgangspunktet sees på som en ressurs og ikke et hinder eller en fare for feiltolkning og misforståelser. Den hermeneutiske sirkel viser til at man bygger ny kunnskap og tolkning på den forforståelsen man har med seg fra før og at man derfor går inn i en situasjon med en forforståelse og kommer ut med en ny. Den hermeneutiske spiralen, som vist i figur 3, viser til

menneskets fortolkning, forståelse og forforståelse, som noe «som aldri egentlig tar slutt, men som stadig utvides» (Dalland, 2007).

Figur 2. Alvesson, M. og Sköldbberg, K. (2008) *Tolkning och reflektion - Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Figur 3. Fritt etter Dalland, O. (2007) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. 4. utg. Oslo: Gyldendal akademisk

Som barnevernspedagogstudent har jeg dannet meg en forforståelse som er basert på kunnskap og erfaringer jeg har opparbeidet meg gjennom studietiden. Forforståelsen min bærer også preg av mine livserfaringer, oppvekstforhold, familiesituasjon, samt tidligere studier og arbeidsforhold. Det er derfor viktig å være bevisst sin egen forforståelse og vite at den kan påvirke mitt valg av teorier og litteratur, samt min tolkning. I en litteraturstudie danner man seg en problemstilling som man ønsker å utforske basert på allerede eksisterende forskning, statistikk og teori. Dette gjør at man ofte har kjennskap til temaet man ønsker å skrive om, noe som igjen fører til at man kan ha dannet seg tanker om hva man ønsker å få ut av studiet.

Grunnet mine personlige erfaringer er det ekstra viktig at jeg gjennom hele bachelorskrivingen er bevisst min forforståelse. En slik erfaring gjør at jeg har en vid forståelse av hvilke konsekvenser langvarig vold kan gi, samt hvordan barneverntjenestens håndtering av den tidligere nevnte saken mulig kan ha ført til et eskalert smerteuttrykk. Videre har det vært viktig for meg å være bevisst mine egne antakelser og søken etter bekreftelse på disse. Antagelsene jeg tenker er viktigst å være oppmerksom på er antagelser om at barneverntjenesten ikke har gått dypt nok i samtaler med barnet, før barnet har blitt sendt videre. Jeg har også en forutinntatt mening om at flere kontaktpersoner i barneverntjenesten ikke nødvendigvis har satt seg inn i eller ser hvordan deres løsninger skal fungere over lengre tid.

3.0 Konsekvenser av vold

I dette kapitlet kommer jeg til å ta for meg relevant teori som fremmer hvilke konsekvenser som kan forekomme når man utøver vold mot barn. På grunn av den østeriske psykologen og nevrologen, Sigmund Freud, har vi helt siden hundreårsskiftet, 1800-1900, hatt kunnskap om at en tett relasjonell tilknytning spiller en sentral rolle i barns liv. Og, at den type tilknytning er en forutsetning for en god fysisk, kognitiv, emosjonell og sosial utvikling (Bath, 2020). For å sikre at det første møtet mellom barnet og barnevernspedagogen føles trygt, er det viktig å ha kunnskap om hvilke konsekvenser vold og overgrep fører til. Denne formen for kunnskap skaper en forståelse for hvordan barnevernspedagogen må tenke og handle i det første møtet med barnet.

3.1 Tilknytningsteori

Tilknytning er i dette kapitlet definert som kontakten som oppstår mellom barnet og mor, far eller andre nære omsorgspersoner, samt hvilken atferd omsorgspersonene har for å fremme denne tilknytningen. John Bowlby, en britisk psykolog mest kjent for sine studier av barns utvikling og tilknytning, fant at den livsviktige emosjonelle tilknytningen som oppstår mellom barnet og omsorgspersonene former barnets selvoppfatning, trygghet og tillit (Håkonsen, 2014). Bowlbys studier av tilknytning viste også at en trygg tilknytning mellom mor, far og barn gir barnet flere fordeler senere i livet, blant annet gjennom god følelsesregulering, empati og mestring av utfordringer.

3.2 Mary Ainsworth - Fremmedsituasjonen

Mary Ainsworth, en amerikansk utviklingspsykolog, ble i løpet av sin karriere kjent for sitt videre arbeid med Bowlbys tilknytningsteorier og utviklet det hun kalt for *fremmedsituasjonen* (Ainsworth, 1978). I dette studiet analyserte Ainsworth hvilke reaksjoner barnet hadde på at omsorgspersonen forlot barnet i et rom sammen med en fremmed, samt hvilken reaksjon barnet hadde når omsorgspersonen kom tilbake. Etter barnets reaksjoner klassifiserte Ainsworth tilknytningen barnet hadde til sin omsorgsperson. Dette kunne være: utrygg-unnvikende, utrygg-ambivalent og trygg.

Utrygg-unnvikende tilknytning vises ved at barnet merker lite til at omsorgspersonen forlater dem i et rom med en fremmed. De viser få eller ingen tegn til frykt for den fremmede og kan leke som normalt. Barnet vil heller ikke vise noen form for glede, eller frykt, når omsorgspersonen kommer tilbake. Barnet kan i denne situasjonen snu seg eller se bort fra omsorgspersonen, samt unngå å søke trøst eller nærhet. Barn med en slik tilknytningstype kan ha foreldre som ikke møter barnets behov og som ikke støtter barnet emosjonelt når det trenger det. Barn med en *utrygg-ambivalent* tilknytning viser større tegn til uro og sinne når omsorgspersonen forlater rommet, enn de med trygg tilknytning. Barnet viser også tegn til frykt for den fremmede. Når omsorgspersonen kommer tilbake i rommet vil barnet ønske nærhet, men kan samtidig avvise kontakt og leke for seg selv. Det kan gråte for å komme opp, men i samme sekund kjempe for å bli satt ned igjen. Når barn viser en slik tilknytning, kan det tyde på omsorgspersoner som har vist en inkonsistent støtte. En *trygg tilknytningsstil* vises ved at barnet blir stresset om omsorgspersonen forlater dem i rommet med en fremmed. De ønsker ikke i dette tidsrommet å leke eller kommunisere med den fremmede. Når omsorgspersonen kommer tilbake, vil barna med en trygg tilknytning bli glade og søke kontakt og oppmerksomhet fra omsorgspersonen.

3.2.1 Utrygg-desorientert tilknytning

20 år etter Ainsworths studier la Mary Main og Judith Solomon til den utrygge-desorienterte tilknytningen. Dette er en type tilknytning som kommer av vold, misbruk, overgrep og/eller foreldre med alvorlige vansker, som for eksempel alvorlige psykiske lidelser (Main, 1986). Et barn med denne formen for tilknytning viser en motsetningsfull atferd, ved at det i en

fremmedsituasjon ønsker nærhet og omsorg, samtidig som barnet også viser frykt for omsorgspersonen. Main mente dette kunne sees på som en «approach-avoidance-conflict», der både tilknytningssystemet og fryktsystemet er aktivert. Et barn i en slik situasjon kan ofte fryse til og bli sittende uten å gjøre noe. Man kan også se at barnet blir fاملende, redd og innelukket.

3.3 Relasjon som en emosjonell nødvendighet

Powell et. al. (2018) forklarer at for barn er en relasjon med sine primære omsorgspersoner en emosjonell nødvendighet og at de derfor kommer til å tilpasse seg slik at de kan forbli i relasjonen. Relasjoner må sees på som en «emosjonell nødvendighet på samme måte som oksygen er en fysisk nødvendighet» (Powell et al, 2018). Dette er spesielt fremtredende de første leveårene. Judith Viorsts forteller historien om et alvorlig forbrent spedbarn i boken sin *Necessary Losses* (1986):

«En liten gutt ligger i en sykehusseng. Han er redd og har store smerter. 40 prosent av den lille kroppen hans er dekket av brannsåre. Noen har dynket ham med alkohol og deretter – ufattelig nok – satt fyr på ham.

Han roper på mamma.

Mammaen hans har satt fyr på ham.

Det ser ikke ut til å spille noen rolle hva slags mamma et barn har mistet, eller hvor farefullt det kan være å oppholde seg i nærheten av henne. Det spiller ingen rolle om hun påfører ham smerter eller klemmer ham. Å være atskilt fra mamma er verre enn å være i armene hennes når bombene eksploderer. Å være atskilt fra mamma er noen ganger verre enn å være sammen med henne når hun er bomben.

For det at mamma er der – vår mamma – betyr trygghet. Frykten for å miste henne er den tidligste redselen vi opplever»

Dette avsnittet viser hvor grunnleggende avhengig barn er av sine primære omsorgspersoner. Et spedbarn har ikke nødvendigvis forståelsen av hva som har skjedd eller hvem som har forårsaket smertene, men en undersøkelse, gjort av Forandringsfabrikken Kunnskapssenter

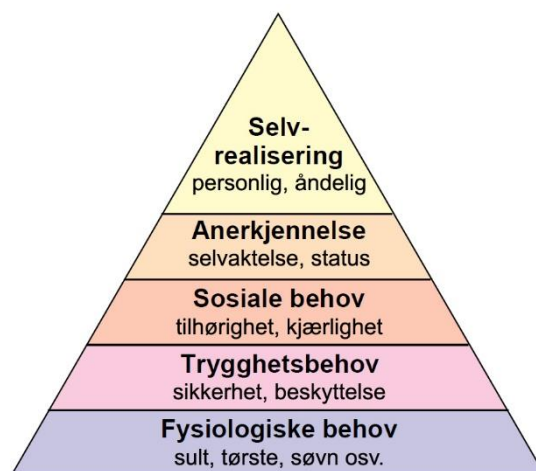
(Barnevernproffene, 2019), viser at også eldre barn er «glad i» sine primære omsorgspersoner, selv om de også er voldsutøveren eller overgriperen.

3.4 Utviklingstraumer og behov

«Utvikling er en livslang prosess som styres, reguleres og påvirkes i et samspill av biologiske, psykologiske, sosiale og kulturelle faktorer, der det er en gjensidig påvirkning mellom menneskene og miljøet» (Håkonsen, 2014)

Utviklingsprosesser pågår hele livet, men tradisjonelt har man satt søkelys på barns utvikling, da de fysiske og psykiske prosessene skjer raskere når man er ung, samt at de vil ha en avgjørende betydning for personens senere liv. Barnet har flere sensitive perioder de første leveårene. Erikson (2000) mener at den relasjonelle tilknytningen man har til sine omsorgspersoner det første leveåret, er med på å skape en grunnleggende tillit eller mistillit til omgivelsene og personene rundt seg. Videre er den språklige utviklingen særlig viktig fra man er ett til man er tre år. For barn som ikke har dannet en grunnleggende tillit eller fått en adekvat språkutvikling, vil det kreve lengre tid, høyere intensitet og større mengde påvirkning for å oppnå samme gjennomslagskraft på individet (Tetzchner, 2012).

Abraham Maslow (1943), en amerikansk personlighetspsykolog, utviklet en teori om menneskenes grunnleggende behov. Disse behovene er normalt satt i en hierarkisk pyramide, kjent som Maslows behovspyramide. Kort fortalt må man først ha de grunnleggende fysiologiske behovene, som mat, drikke og søvn, på plass før man søker behov for, for eksempel, trygghet og kjærlighet. Maslows behovspyramide har fått noe kritikk for å være for absolutt og hierarkisk, da enkelte av behovene kan forekomme samtidig. Man burde derfor se på pyramiden som en mer dynamisk fremstilling av ulike fysiske og psykiske behov man trenger for å ha et godt og tilfredsstillende liv.

Figur 4. Nordheim, B. Maslows behovspyramide. Tilgjengelig fra: <https://ndla.no/article/29789>. CC BY-SA 4.0 (Hentet: 08. mai 2022)

Vold i nære relasjoner utgjør en akutt fare og setter barn i en situasjon hvor viktige behov ikke blir dekket. Heltne og Steinsvåg (2011) mener at vold i nære relasjoner ofte medfører en tilstand der man lever i kontinuerlig frykt, og at det er i denne stresstilstanden man hovedsakelig forårsaker skader på kort og lang sikt. En slik stresstilstand og frykt medfører at de grunnleggende behovene for sikkerhet og beskyttelse ikke er dekket. Maslow mente at man kan se på de nederste tre behovene i pyramiden som «mangelbehov» (Skaalvik og Skaalvik, 2014). Om disse behovene ikke blir dekt, vil dette påvirke vår psykiske og fysiske helse. Man vil derfor i en slik tilstand jobbe for å få behovet dekket, noe som igjen kan skape en eskalert stresstilstand.

Kronisk traumatisk stress oppstår når barnet over lang tid har blitt utsatt for farlige situasjoner av sine primære omsorgspersoner. Dette er personer som er ment til å trygge og hjelpe barnet til å regulere stressnivået og følelsene sine. Nordanger og Braarud (2017) mener utviklingstraumer oppstår når kronisk traumatisk stress og sviktende reguleringsstøtte sammenfaller. Et resultat av dette er at barnet selv må regulere følelsene sine, noe som igjen kan resultere i et underutviklet reguleringsystem. I forbindelse med problemstillingen er det viktig å ha kjennskap til menneskers grunnleggende behov, samt tegn på utviklingstraumer, da dette kan skape en bredere forståelse av barns atferd.

3.5 Den tredelte hjernen og nøkkelknippet som klirrer

Paul MacLean, en amerikansk nevrofysiolog, introduserte på 1960-tallet en modell som skulle gi et informativt og enkelt bilde på hvordan personer som er blitt utsatt for traumatiske hendelser kan oppleve sitt mentale liv. Denne modellen kalte han for «den tredelte hjernen». I boken *Miljøterapeuten – mennesket som metode i miljøterapi* (Gustumhaugen, Dønnestad og Steinkopf, 2017) presenteres MacLean sin modell, men som en skipsmetafor. Skipet i denne metaforen er deg. Ditt hode, din kropp. Lillehjernen blir omtalt som fyrbøteren. Fyrbøteren sørger for at aktiviseringen vår står i forhold til de situasjonene vi til enhver tid møter. Det limbiske system, eller følelseshjernen, blir kalt for maskinisten. I maskinrommet har man lagret hukommelsene, følelsene og tilknytningene. Til slutt har vi kapteinen, som er en metafor for den prefrontale cortex. Dette er den tenkende hjernen, og den eneste delen av hjernen som ser gjennom øynene dine og vet hva som faktisk foregår.

Når du møter på noe som kan virke skummelt, for eksempel en hund som bjeffer og knurrer mot deg, får fyrbøteren varsler om dette og starter å «skuffe kull». Dette gjør at temperaturen i fyrrommet stiger, noe som fører til at maskinisten får varsel om å sette i gang tiltak for å ta vare på skipet. I praksis kan dette være reaksjoner som flukt, tilbaketrekning eller fiendtlighet (Gustumhaugen, Dønnestad og Steinkopf, 2017). Som nevnt tidligere er det bare kapteinen som ser gjennom øynene og får med seg hva som faktisk skjer «på havet». Kapteinen kan i dette tilfellet roe situasjonen ved å si: «hunden som bjeffer og knurrer er sperret inne, ingen fare». Når barn som har vært utsatt for gjentatte traumatiske opplevelser møter på en skremmende situasjon, kan deres kaptein «sovne». Dette grunner i at kapteinen er underutviklet, og at den delen av hjernen som skal regulere følelsene dine, ikke har fått den reguleringsstøtten den trenger gjennom barndommen. Om kapteinen sovner er alt overlatt til fyrbøteren og maskinisten. I neste avsnitt gjenforteller jeg en historie som ble fortalt av pedagogikklæreren min på lærerstudiet:

Da jeg jobbet som lærer i grunnskolen ble jeg fortalt en historie om en gutt som ble livredd. En kollega av meg hadde nettopp kjøpt seg et nytt nøkkelknippe. Et slikt knippe som dingler fra siden av buksene. Et slikt knippe med flere ulike nøkler som klirrer når du går. Elevene satt som vanlig i gangen og ventet på å komme inn i klasserommet, men det som møtte henne denne morgenen var noe annet enn ivrige, smilende og pratsomme elever. Det som møtte henne denne

morgenen var en gutt som hadde sunket langt ned på gulvet. En gutt med hendene som et skjold over hodet. En gutt som så livredd ut.

Reaksjonen til gutten kom av gjentatt fysisk vold fra far, og kan godt beskrives ved å ta i bruk «den tredelte hjernen»-modellen. Far til gutten pleide å gå med et nøkkelknippe som klirrer, noe som gjorde at lærerens nøkkelknippe utløste en automatisk reaksjon. I dette tilfelle sovnet kapteinen. Fyrbøteren hørte en kjent lyd, som normalt varsler om fare. Temperaturen stiger, og maskinisten er overlatt med ansvaret for «skipet». Siden ingen av dem ser at dette er læreren, som gutten egentlig har en trygg og god relasjon til, kommer det en automatisk respons fra guttens hukommelse. Denne responsen var å beskytte seg selv med armene over hodet.

3.6 Sosialkonstruktivisme og foreldres makt

Sosialkonstruktivisme er en betegnelse på et perspektiv som hevder at «virkeligheten får sin mening gjennom begreper, kategorier og tolkninger som mennesket konstruerer» (Korsnes, 2019). Sosialkonstruktivisme viser også til at menneskets virkelighetsforståelse er i kontinuerlig endring og formes av opplevelser, situasjoner og personer man har en relasjonell tilknytning til (Tjora, 2020).

Michel Foucault er en anerkjent fransk filosof og idéhistoriker, mest kjent for sine maktteorier (Brodtkorb og Rugkåsa, 2009). Foucault mente at makt ikke nødvendigvis bare er negativt, men at den også kan utvinne kunnskap og være produktiv for samfunnet. En form for produktiv makt er den strukturelle makten som fremtrer i form av lover, normer og spesifikke profesjonsutdanninger. Maktteorien jeg har valgt å se nærmere på er maktens mikrofysikk (Foucault, 1977). Her mener Foucault at makt fremstår i det relasjonelle og dermed er et kontinuerlig samspill mellom makt og motmakt. Når et slikt relasjonelt samspill ligger til grunn, kan man se tendenser til disiplinering og normalisering.

Effekten av makt i en foreldre-barn-relasjon er svært sterk. Det ligger til grunn en strukturell makt som viser til at foreldrene er dine lovbundne omsorgspersoner og oppdragere. Samt at den relasjonelle makten muliggjør en disiplinering og normalisering av adferd og reaksjonsmønstre. Sosialkonstruktivismen viser hvordan foreldres verden blir overført til de kommende

generasjonene (Berger og Luckmann, 2000). Den verden som blir overført fra foreldre til barn er ikke i seg selv opplagt, men blir for barnet fortalt som at: «slik er det bare». Dette gjør at foreldrenes sosiale verden blir barnets objektive verden, som igjen fører til at man som foreldre har mulighet til å definere barnets virkelighetsbilde og sannheter.

4.0 Barnevernspedagogens forståelsesramme

I dette kapitlet ønsker jeg å skape en forståelsesramme for barnevernspedagogens håndtering av voldsutsatte barn, slik at man kan møte dem på best mulig måte. Jeg kommer derfor til å presentere Howard Baths teori om traumebevisst omsorg, samt den dialogiske samtalemetoden.

4.1 De tre grunnpilarene i traumebevisst omsorg

Begrepet traumebevisst omsorg viser til at man skal se barnet bak traumene. Altså, at man ikke skal ha fokus på traumene, men heller være oppmerksom på at barnet er traumatisert og hvilke konsekvenser dette har for barnet (Thommessen og Neumann, 2019). Videre er omsorg et begrep som omfavner det å ta vare på og bry seg om andre. Teorien i traumebevisst omsorg er derfor rettet mot hjelperen og hvordan hjelperen skal tenke, handle og støtte barnet. Som nevnt tidligere er relasjonell tilknytning en forutsetning for en fysisk, kognitiv, emosjonell og sosial utvikling. Barn som er utsatt for vold eller overgrep av nære omsorgspersoner har ikke nødvendigvis kjent på en tette relasjonell tilknytning, og det er derfor viktig i den traumebevisste omsorgen å sette søkelyset på hvilke følger volden har hatt for barnets utvikling, da dette vil prege deres livsverden.

Jørgensen og Lillevik (2016) viser til Hopper, Bassuk og Olivet (2010) sin definisjon av traumebevisst omsorg:

«Traumebevisst omsorg er et styrkebasert rammeverk som er forankret i en forståelse av og respons på virkningen av traumer. Den legger vekt på fysisk, psykisk og følelsesmessig trygghet for både omsorgspersonen og den traumeutsatte, og har til hensikt å skape muligheter for den traumeutsatte til å gjenoppbygge kontroll og mestring av egne indre og ytre livsbetingelser.»

Denne definisjonen viser viktigheten av omsorgspersonens, eller kontaktpersonens, fysiske og psykiske trygghet i møte med traumatiserte barn. Videre er traumebevisst omsorg sett på som en forståelsesramme, heller enn en metode, og er til for å bidra til gode endringsprosesser for barnet. I denne oppgaven skal jeg ikke skrive om miljøterapeutisk arbeid eller behandlingen barn kan motta etter et fattet vedtak om tiltak, men de tre grunnpilarene i traumebevisst omsorg er likevel et nyttig verktøy som kan brukes i møte og samtale med traumatiserte barn. Det er derfor en viktig forståelsesmåte å ha med seg, for å vite hvordan man kan ivareta barnet på best mulig måte.

Traumebevisst omsorg er bygd på tre grunnpilarer: Trygghet, Relasjon og følelsesregulering.

4.1.1 Trygghet

Å gi barnet en opplevelse av trygghet er en av omsorgspersonenes viktigste oppgaver. I forståelsesrammen av traumebevisste omsorgen er også opplevelsen av trygghet svært sentral (Jørgensen og Steinkopf 2013). Barn som er oppvokst i et hjem som oppleves utrygt, samt blir utsatt for gjentatte traumatiserende handlinger, utvikler et hypersensitivt nervesystem som lett kan aktiveres når ting rundt dem virker utrygge. I kapittel 3.5 ble vi introdusert for «den tredelte hjernen» som forklarer hvordan fornuften, eller den tenkende delen av hjernen, til tider kan sovne om stresset blir for stort. Dette gjør at barnet kan ha uforutsigbare og uforståelige reaksjoner. I en slik situasjon må den voksne tåle barnets reaksjoner og være tryggheten for barnet. Dette kan også være med på å bygge opp en trygg relasjon.

4.1.2 Relasjon

Et barn som har en god relasjon til sine omsorgspersoner, vil automatisk ha en opplevelse av trygghet. Og, som vist i kapittel «4.1.1 Trygghet», skaper opplevelsen av trygghet en mulighet for en relasjon. Vi kan derfor tenke at grunnpilarene «trygghet» og «relasjon» står i en sterk korrelasjon.

”Relasjonen og kvaliteten på relasjonen kan forstås som de følelsene og holdningene omsorgspersonen og barnet har for og til hverandre” (Jørgensen og Lillevik 2016). Tidligere i oppgaven ble det nevnt at den relasjonelle tilknytningen man har til sine omsorgspersoner, det første leveåret, er med på å danne barnets grunnleggende tillit, eller mistillit, til omgivelsene

og personene rundt seg. Dette gjør at barn som er blitt utsatt for vold av sine nære omsorgspersoner ikke nødvendigvis har utviklet den grunnleggende tilliten, og kan derfor i møte med barneverntjenesten aktivt avvise hjelp og uttrykke et ønske om avstand.

4.1.3 Følelsesregulering

Følelsesregulering er ikke medfødt, men en lært atferd som omsorgspersonene bruker lang tid på å videreføre til sine barn. Som nevnt tidligere i delkapittel 3.5 «Den tredelte hjernen og nøkkelknippet som klirrer» vil traumatiserte barn ha problemer med å regulere følelsene sine. Dette grunner i at omsorgspersoner, som utøver grov omsorgssvikt i form av vold eller overgrep, ikke samregulerer barnets følelser. Å samregulere følelsene vil si at den voksne regulerer stemmeleie, kroppsholdning og berøring, samtidig som barnet får hjelp til å sette ord på og kjenne på følelsene som kommer (Jørgensen og Steinkopf, 2013).

4.2 DCM - Den dialogiske samtalemotoden

Den dialogiske samtalemotoden, utviklet av Gamst og Langballe, er en etablert samtalemotode i barneverntjenesten, og har som formål å veilede den voksne gjennom barnesamtaler, slik at barnet får muligheten til å fortelle fritt om sine opplevelser og erfaringer (Gamst, 2017). Tanken bak metoden er at barnet er selv ekspert på sin virkelighet, og man skal derfor til enhver tid etterstrebe å skape rom for fri fortelling. Metoden skal bidra til å skaffe pålitelig, nøyaktig og fullstendig informasjon (Gamst, 2017).

Om man skal følge DCM har det stor betydning hvordan du velger å starte, gjennomføre og avslutte samtalen, da man har et ønske om å få mest mulig pålitelig informasjon og samtidig sørge for at barnet føler seg ivaretatt. Det er derfor en forutsetning at man møter barnet med empati, respekt og varme (Gamst, 2017). Videre skal den dialogiske samtalemotoden gi den voksne kunnskap som kan bidra til å hjelpe barnet gjennom den vanskelige samtalen, ved å sakte «zoome» samtalen inn på de relevante temaene. Man kan sammenligne det med en trakt der man begynner i det åpne, og kan snakke om alt fra fritidsaktiviteter og favorittdyr, til å lukke samtalen og fokusere den inn på spesifikke tema. Vi kan videre ha flere trakter i de ulike temaene. Her introduserer man temaet åpent, for så å stille mer konkrete spørsmål.

Eksempelvis: «du fortalte tidligere at pappa pleier å rive deg i håret når du søler melk. Fortell meg om mer om det ...».

Den dialogiske samtalemetoden skiller mellom Åpen- og lukket kommunikasjon. I samtale med traumatiserte barn, er det små nyanser som skiller om barnet lukker seg og ikke tør å fortelle, og om barnet kommer i fri tale. For å fremme en åpen kommunikasjon er det viktig at den voksne stiller åpne spørsmål, lytter aktivt, tåler stillhet, støtter barnet, er tydelig og lytter ut barnets tema (Gamst, 2017). Om man mestrer den åpne kommunikasjonen er det stor sannsynlighet for at man legger til rette for fri fortelling, som igjen resulterer i detaljert og pålitelig informasjon.

5.0 Hvordan kan vi sørge for at barnet føler seg ivaretatt?

Det er gjort mye forskning på viktigheten av barnets tilknytning til sine primære omsorgspersoner, og man ser en stor enighet blant fagpersonene om hvordan en god relasjonell tilknytning påvirker barn positivt, samt hvordan brudd på en slik tilknytning skader dem. Jeg kommer i dette kapitlet til å se nærmere på hvilke utfordringer som ligger til grunn for at barn velger å ikke fortelle om vold og overgrep, for så å gi svar på hvordan barnevernspedagogen kan sørge for at barn, som er utsatt for vold og overgrep, kan føle seg ivaretatt i det første møtet med barneverntjenesten.

Som nevnt i oppgavens innledning mener Forandringsfabrikken at det ofte er to hovedårsaker til at barn, som er utsatt for vold og overgrep, ikke får den hjelpen de trenger for å få et bedre liv (Barnevernsproffene, 2020):

- Mange barn går lenge uten å få mulighet til å fortelle om det til en voksen i det offentlige
- Mange barn som forteller om vold eller overgrep, blir møtt på måter som oppleves som utrygge.

Videre er det, ifølge kunnskap hentet direkte fra barn, tre hovedårsaker til at barn velger å ikke fortelle noe til en voksen, når de har muligheten (Sanner, 2020):

- Barn vet ikke hva voksne ikke har lov til å gjøre mot barn
- Barn vet ikke hva som skjer hvis de forteller
- Voksnes fokus på barns oppførsel gjør at barn mister tillit til voksne.

Når barnevernspedagogen møter et barn, som har vært utsatt for vold eller overgrep, er det flere ulike hensyn man må ta høyde for. Barnet kan, for eksempel, kjenne på at det er vanskelig å snakke med den voksne, da det er en fremmed person og at barnet derfor ikke vet om denne personen er til å stole på. Barn har heller ikke nødvendigvis kunnskap om hva foreldre og andre i nær relasjon har lov til å gjøre og ikke, samt hva som skjer om de velger å fortelle. At barn aktivt velger å ikke fortelle, kan også grunne i barnets lojalitet ovenfor sine omsorgspersoner. Uansett årsak, står barneverntjenesten i en sterk posisjon til å ta avgjørende valg for barnets videre liv. Det er derfor viktig at barnevernspedagogen gjør prosessen trygg og forutsigbar for barnet.

5.1 Opplevelse av trygghet

Barn som har hatt en oppvekst og et hjem preget av alvorlig omsorgssvikt, i form av vold eller seksuelle overgrep, vil mangle de grunnleggende behovene for trygghet, sikkerhet og kjærlighet. Om barn lever i en konstant frykt for at vold eller overgrep skal gjenta seg, har barnet sjeldent mulighet til å bruke tankekraft på noe annet. Når barnevernstjenesten går i møte med et barn i en slik situasjon, kan barnets hypersensitive nervesystem lett aktiveres, da situasjonen kan være uventet og derfor oppleves utrygg. Videre kan barn som er utsatt for brudd på sin relasjonelle tilknytning til sine omsorgspersoner møte situasjoner og nye mennesker med en grunnleggende mistillit.

Traumebevisst omsorg refererer til tre ulike grunnpilarer, men i det første møtet med barnet, er det grunnpilaren om trygghet, og det å gi barnet en opplevelse av trygghet, som er det mest sentrale. Når man som barnevernspedagog har kunnskap om hvilke konsekvenser vold kan ha for barn, skaper det et grunnlag for forståelse, noe som igjen gjør at det er lettere for den voksne å håndtere barn med en utagerende atferd, vulgært språk eller et barn som nekter å snakke. Barnevernspedagogen må her tåle barnets smerteuttrykk, og handle på måter som ikke fremstår som kontrollerende eller autoritær, men heller være en forutsigbar, trygg voksen, samt vise at man også har tid til barnets smerteuttrykk. Videre kan man oppleve at situasjoner, som for

barnevernstjenesten oppleves som akutt, ikke nødvendigvis oppleves like akutt for barnet. Barnevernproffene i Forandringsfabrikken (Sanner, 2020) forteller at akutte og uventede situasjoner kan virke skremmende for barn, og bidra til å skape nye sår. Likevel, ser man at det til tider oppstår situasjoner der man etter barnevernloven (1992) §4-6 ser det nødvendig å midlertidig akutt plassere et barn. Dette kan medføre at barnevernspedagogen må handle raskt og uventet for familien, og slik utsette barnet for økt stress, som i noen tilfeller bidra til å retraumatisere, eller skape «nye sår» for barnet.

Det er derfor viktig å ha med seg i det første møte at man må til enhver tid prøve å utsette barnet for så lite stress som mulig. Kunnskap om at barn, som har opplevd gjentatte traumatiske hendelser gjennom oppveksten, kan ha et underutviklet reguleringsystem og at barnet derfor selv ikke vet hvordan han eller hun kommer til å reagere i ulike situasjoner, er også viktig å ha med seg. Dette skaper en forståelse for at det ikke er barnet som er vanskelig, men heller situasjonen som har gjort det vanskelig for barnet.

5.2 Å gi barnet informasjon

Som nevnt innledningsvis i kapittel 5, forteller proffene fra forandringsfabrikken at det hovedsakelig er tre årsaker til at barn ikke forteller om vold og overgrep til en voksen. To av de er at barn ikke vet hva voksne ikke har lov til å gjøre mot barn, og at barn ikke vet hva som skjer om de forteller om vold og overgrep til barneverntjenesten eller andre voksenpersoner.

Barn som lever i en hverdag med frykt for gjentatte voldsepisoder, vil gå inn i et mønster der de til enhver tid prøver å unngå å provosere frem vold og overgrep. Dette kan føre til kroniske stresstilstander, og vider være med på å skape utviklingstraumer. I samtale med barneverntjenesten, kan barn være redd for å bli tatt bort fra familien sin, ikke nødvendigvis fordi de da ikke får se foreldrene sine, men fordi de lever i frykt for hvilke reaksjoner foreldrene får, og hvordan disse reaksjonene vil gå utover dem. Barnet kan også være redd for å miste det «gode» de har i livet, som venner og trygge voksenpersoner på skolen eller i barnehagen. Jeg har selv minner om at jeg som barn var redd barnevernet, da det i ulike filmer og serier ble fremstilt som noe farlig. Jeg husker godt sosialarbeideren Frøken Prysselius, som ønsket å få

Pippi Langstrømpe inn på et barnehjem, bort fra Herr Nilson, Tommy og Annika. Enda bedre husker jeg musikalen om Annie og hvordan livet var på barnehjemmet der.

Når man går i møte med voldsutsatte barn er det derfor også viktig at barnevernspedagogen er forberedt på at barnet ikke nødvendigvis vet hvorfor denne situasjonen har oppstått, eller hva barneverntjenesten kan gjøre for å hjelpe. Det er derfor nødvendig å gi barnet informasjon om hva som har forårsaket barneverntjenestens bekymring, samt være åpen om hva som kommer til å skje videre. Her er det viktig å gi aldersadekvat informasjon, da en ungdom på 14 år kan, og burde, få mer detaljert informasjon, enn et barn på fem år.

5.3 Informasjonsinnhenting

I det første møtet med barnet er det ikke alltid informasjonsinnhenting man har hovedfokus på, men i saker der det er grunnlag for bekymring om vold eller seksuelle overgrep, er informasjon nødvendig for den videre saksgangen. Grunnet barns mangel på kunnskap om hva som skjer med informasjonen de deler, velger flere barn å ikke åpne seg om sin livssituasjon i frykt for voldsutøverens reaksjon. I en slik situasjonen er det viktig at man som barnevernspedagog trykker barnet i samtalen og forsikrer barnet om at det de deler ikke formidles videre, uten at man har vært i samtale med barnet først.

Den dialogiske samtalemetoden er som nevnt en mye brukt metode for å innhente informasjon fra barn som er utsatt for vold og overgrep. For at barnet skal få en opplevelse av trygghet, slik at de får muligheten til å snakke om sin situasjon, er barnevernspedagogens bevissthet på sitt kroppsspråk en forutsetning. Kroppsspråk er ofte ubevisste handlinger man gjør med kroppen, men som likevel er en svært viktig del av vår kommunikasjon med andre mennesker. Man kan tenke at kroppsspråket vårt er «det budskapet ulike kroppshandlinger, bevegelser og ansiktsuttrykk formidler» (Kennair, 2019). Som nevnt tidligere er det viktig å være en *aktiv lytter* i samtale med barn. Den dialogiske samtalemetoden fokuserer her på at man må være «på», men rolig i kroppsspråket og samtidig vise at man er interessert. Det er også viktig å verbalisere seg ved å, for eksempel, gjenta det du hører for å gi barnet en bekreftelse på at du er der for å lytte til dem. Barnevernspedagogen kan også vise interesse ved å oppsummere det barnet sier, tåle barnets stillhet og gi barnet tid i samtalen (Gamst, 2017).

Barnevernspedagogens mimikk og handlinger med kropp og armer er her en viktig del av det å være en aktiv lytter. Videre er det viktig å nevne at den dialogiske samtalemotoden er blitt kritisert for å fremstå diffus for yngre barn, da åpne spørsmål og utsagn som «Fortell mer ...», kan være vanskelig for dem å tolke (Sanner, 2020). DCM har også fått kritikk fra ungdommer, som mener den er kunstig og oppstilt. De gir uttrykk for at det føles som at de er en brikke i et spill, heller enn en ekte person som har noe viktig å fortelle (Joranger, 2016).

I det første møtet med barnet er det derfor nødvendig å sette seg inn i hvordan man kan kommunisere med barnet på en trygg og god måte. Som barnevernspedagog er det viktig å være trygg i bruken av ulike verktøy for samtale med barn, da dette kan være en forutsetning for å sikre at *hvem* barnet er og det de ønsker å fortelle skal komme frem, samtidig som barnet føler seg ivaretatt. Det er derfor nødvendig at barnevernspedagogen tilpasser standardiserte samtalemotoder til barnets alder, situasjon og modenhetsnivå. Kanskje ungdommer trenger mer åpne spørsmål, der de kan fortelle fritt om det de tenker er viktig, mens yngre barn trenger mer veiledning og føringer i samtalen - fra det åpne og oppfordrende, til det mer fokuserte.

5.4 Barnets lojalitet

Som nevnt i delkapittel 3.3 er barn grunnleggende avhengig av sine omsorgspersoner, og som vist i en undersøkelse, gjort av Forandringsfabrikken Kunnskapssenter, kan barn fremdeles være «glad i» sine primære omsorgspersoner, selv om de også er voldsutøveren eller overgriperen. I møte med voldsutsatte barn er kunnskap om foreldres makt i en foreldre-barn-relasjon sentralt. Foreldre har makt til å skape barnets virkelighet og vedtatte sannheter, noe som kan føre til at barnet ikke forstår hvorfor barneverntjenesten er til stede, eller hva som er problematisk med det livet de lever nå. De fleste barn vil oppleve et ubehag i møte med vold og overgrep, men for enkelte er dette en naturlig konsekvens av barnets handlinger, og en del av hverdagen. Om foreldre i en slik situasjon gjentatte ganger beskylder barnet for at foreldrene må utøve vold og overgrep, vil barnet til slutt tro på det. Dette kan gjøre at barnet sitter igjen med en sterk skyldfølelse, om foreldrene får konsekvenser for sin utøvelse av vold og overgrep. I et sitat fra Forandringsfabrikken's undersøkelse «Rett og sikkert for oss» (Barnevernproffene, 2019) forteller et barn at:

«Det hjalp veldig å høre at det ikke var min feil, siden jeg kjente på en sånn skyld etterpå. Bare si det helt rett ut: Dette var ikke din feil. Og gjerne si det flere ganger, for i starten hører vi ikke på det.»

Dette viser hvor dypt foreldrenes overføring av et forvrengt virkelighetsbilde sitter i barnet. Det kan derfor også i samtale med barnet være vanskelig å finne sannheten, da foreldre kan ha instruert barnet til å fortelle løgner. For barnevernspedagogen vil det derfor være viktig å lytte til barnevernsproffene, og fortelle gjentatte ganger at barnet ikke har gjort noe galt. Det vil også være essensielt å følge de tidligere nevnte momentene i det første møtet med barnet, da dette gir en opplevelse av trygghet, samt kan veilede barnet gjennom vanskelige samtaler.

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett nærmere på temaet «vold i nære relasjoner», og har presentert relevant teori om hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner kan ha for barnet, samt hvilke verktøy barnevernspedagogen kan bruke i møte med det voldsutsatte barnet, for å sørge for at barnet føler seg ivaretatt. Jeg har gjort rede for hvorfor temaet er barnevernfaglig relevant og dagsaktuelt, ved å presentere statistikk og nasjonale satsinger. Videre har jeg, for å belyse konsekvensene av vold, valgt å trekke frem tilknytningsteorier fra Ainsworth, Bowlby og Main, utviklingstraumer og konsekvensene av gjentagende vold og overgrep, og til slutt sosialkonstruktivisme og Michel Foucaults teorier om foreldres makt i en foreldre-barn-relasjon. Jeg valgte å se nærmere på to hovedområder; Barnet og Barnevernspedagogen, og endte derfor opp med å dele teoridelen inn i to deler for å belyse dem begge. I den andre teoridelen, som omhandler barnevernspedagogens forståelsesramme, presenterte jeg den dialogiske samtalem metode og de tre grunnpilarene i traumebevisst omsorg.

Problemstillingen jeg gjennom denne oppgaven ønsket å svare på var:

Hvordan kan barnevernspedagogen møte barn som er blitt utsatt for vold på en slik måte at barnet føler seg ivaretatt?

Jeg har gjennom teori og drøfting funnet at barn er grunnleggende avhengig av den tette relasjonelle tilknytningen til sine primære omsorgspersoner, noe som medfører at et brudd på en slik tilknytning, samt gjentagende hendelser av vold eller seksuelle overgrep, kan medføre at barnet får et underutviklet reguleringsystem, hypersensitivt nervesystem og må over lengre tid leve i en kronisk stresstilstand. Videre har det vist seg at de momentene barnevernspedagogen må ha med seg i møte med voldsutsatte barn er, blant annet, å gi rom for barnets smerteuttrykk, tilpasse samtalen til barnets alder, situasjon og modenhetsnivå, samt å trygge barnet i at ingenting av det som nå har skjedd er barnets feil.

I figur 5 har jeg valgt å oppsummere hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner kan ha for barnet, samt hvilke momenter det er viktig å ha med seg i det første møtet med voldsutsatte barn.

Figur 5 Viktige momenter i møte med voldsutsatte barn

7.0 Kildehenvisning

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. W. og Wall, S. N. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020) *Psykisk vold*. Tilgjengelig fra: https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Psykisk_vold/ (Hentet: 07. mai 2022)

Barnelova (1981) *Lov om barn og foreldre*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7> (Hentet: 07. mai 2022)

Barnevernloven (1992) *Lov om barneverntjenester*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100> (Hentet: 07. mai 2022)

Barnevernproffene. (2019) *Rett og sikkerhet – om anmeldelse, avhør i barnehus og rettsak – Fra unge som har opplevd vold eller overgrep*. Oslo: Forandringsfabrikken Kunnskapssenter. Tilgjengelig fra: https://forandringsfabrikken.no/wp-content/uploads/2021/03/Rett_og_sikkert_utenbilder.pdf (Hentet: 07. mai 2022)

Bath, H. I. (2020) *Relasjonelle traumer: Relasjonell heling*. Tilgjengelig fra: <https://rvtssor.no/aktuelt/345/relasjonelle-traumer-relasjonell-heling/> (Hentet: 07. mai 2022)

Berger, P. L. og Luckmann, T. (2000) *Den samfunnsskapede virkelighet*. Bergen: Fagbokforlaget

Brodtkorb, E. og Rugkåsa, M. (red.) (2009) *Mellom mennesker og samfunn – Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene*. 2. utg. Oslo: Gyldendal akademisk

Dalland, O. (2007) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. 4. utg. Oslo: Gyldendal akademisk

Endringslov til velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator) (2021) *Lov om endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator)*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2021-06-11-78> (Hentet 07. mai 2022)

Erikson, E. H. (2000) *Barndommen og samfunnet*. Oslo: Gyldendal

Foucault, M. 1977. *Overvåking og straff*. Oversatt av Dag Østerberg. Oslo: Gyldendal norsk forlag. Opprinnelig publisert som *Surveiller et punir* (Éditions Gallimard, 1975)

Gamst, K. M. T. (2017) *Profesjonelle barnesamtaler – Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget

Gustumhaugen, K., Dønnestad, E. og Steinkopf, H. (2017) *Miljøterapeuten – Mennesker som metode i miljøterapi*. Oslo: Universitetsforlaget

Hafstad, G. S. og Augusti E-M. (2019) *Ungdoms erfaring med vold og overgrep i oppveksten – En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. (NKVTS Rapport nr. 4/2019). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S

Heltne, U. M. G. (red.) og Steinsvåg, P. Ø. (red.) (2011) *Barn som lever med vold i familien - grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget

Hirigoyen, M. F. (2002) *Hverdagens skjulte ondskap – Psykisk vold og mobbing*. Oslo: Damm & Søn AS.

Håkonsen, K. M. (2014) *Psykologi og psykiske lidelser*. 5. utg. Oslo: Gyldendal akademisk

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.

Joranger, L. (2016) «Hvorfor gjentar dere det siste ordet vi sier hele tida?», *Fontene forskning*, (1/2016), s. 69. Tilgjengelig fra: <https://fonteneforskning.no/debatt/hvorfor-gjentar-dere-siste-ordet-vi-sier-hele-tida-6.19.430419.e1c8ddbfc> (Hentet: 07. mai 2022)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Frihet fra vold – Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024*. Oslo: Departementet.

Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2dda3b36640d4dfbbac11598a1dc792/209755-jd-frihetfravold-web.pdf> (Hentet: 07. mai 2022)

Jørgensen, T. W., og Lillevik, O. G. (2016). *Traumebevisst omsorg i arbeid med voldsutsatte barn*, i Mevik, K., Lillevik, G., og Edvardsen, O. (red.) *Vold mot barn - Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS

Jørgensen, T. W., og Steinkopf, H. (2013). *Traumebevisst omsorg - teori og praksis*. Tilgjengelig fra: <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2015/06/Traumebevisst-omsorg.pdf>

Kennair, L. E. O. (2019) *Kroppsspråk*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/kroppsspr%C3%A5k> (Hentet: 07. mai 2022)

Korsnes, O. (red.) (2019) *Sosiologisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget

Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B. og Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.

Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko - skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag A/S

Main, M. og Solomon, J. (1986). *Discovery of an insecure-disorganized/disoriented attachment pattern*. I T. B. Brazelton & M. W. Yogman (red.), *Affective development in infancy*. Norwood, NJ: Ablex.

Maslow, A. (1943) *A Theory of Human Motivation – Psychological Review*, Vol. 50, No 370-396

Menneskerettsloven (1989) *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett*. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8 (Hentet: 07. mai 2022)

Nordanger, D. Ø. og Braarud, H. C. (2017) *Utviklingstraumer: Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen: Fagbokforlaget

Prop. 12 s (2016). *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)*.

Sanner, M. (Red.). (2020) *Klokket om vold og overgrep: kunnskap direkte fra 500 barn med erfaring fra vold og overgrep*. Oslo: Universitetsforlaget

Skaalvik, E. M. og Skaalvik, S. (2014) *Skolen som læringsarena - Selvoppfatning, motivasjon og læring*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget

Statens barnehus. (2022). *Velkommen*. Tilgjengelig fra: <https://www.statensbarnehus.no/> (Hentet: 07. mai 2022)

Straffeloven (2005) *Lov om straff*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28> (Hentet: 07. mai 2022)

Straus, M. A. (2001). *Beating the devil out of them: Corporal punishment in American families and its effects on children*. 2. utg. New Brunswick, NJ: Transaction.

Tetzchner, S. von (2021) *Utviklingspsykologi*. Oslo: Gyldendal akademisk

Thommessen, C., og Neumann, C. (2019) *Gode hjelpere kjenner seg selv: Traumebevisst omsorg i arbeid med barn og unge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Thoresen, A. og Hjemdal O. K. (2014) *Vold og voldtekt i Norge – En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. (Rapport 1/2014). Oslo: Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress. Tilgjengelig fra: https://www.nkvt.no/content/uploads/2015/11/vold_og_voldtekt_i_norge.pdf (Hentet: 07. mai 2022)

Tjora, A. (2020) *Sosialkonstruktivisme*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/sosialkonstruktivisme> (Hentet: 07. mai 2022)

Tveito, S. B. (2021) *Barnevern i krisetid – Barneverntjenestens arbeid med vold og overgrep under koronapandemiens første fase*. (NOVA notat nr. 1/2021). Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA

Viorst, J. (1986) *Necessary Losses: The loves, illusions, dependencies, and impossible expectations that all of us have to give up in order to grow*. New York: fireside.

